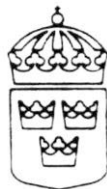

Motion till riksdagen

1987/88:Fi 11

av Bengt Westerberg m. fl. (fp)

med anledning av prop. 1987/88:60 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m. m.

Mot.
1987/88
Fi 11—12

I propositionen presenteras ett s. k. sexpunktsprogram med ekonomisk-politiska åtgärder. Syftet är att komma till rätta med det starka efterfrågetrycket, den snabba pris- och lönestegringstakten samt att bidra till en lugnare avtalsrörelse.

Den ekonomiska utvecklingen

Den ekonomiska utvecklingen i omvärlden är av stor betydelse för Sverige. En rad lyckliga omständigheter de senaste åren har bidragit till att förstärka den svenska ekonomin. I kombination med devalveringarna 1981 och 1982 har fallande oljepriser, dollarkursens utveckling och den internationella högkonjunkturen givit en god skjuts åt svensk exportindustri och därmed åt den svenska ekonomin.

Detta har givit regeringen en femårig respittid för att ta itu med de långsiktiga obalanserna i den svenska ekonomin. Tyvärr har enligt vår mening inte detta andrum utnyttjats tillräckligt. Pris- och lönekostnadsökningarna är alltfjämt snabbare än i våra viktigaste konkurrentländer. Sparandet i hushållssektorn är fortfarande negativt. Tillväxten bärs upp av konsumtion och inte av kapitalbildning. Produktivitetsutvecklingen i den offentliga sektorn är dålig. Avsevärda stelheter finns fortfarande i den svenska ekonomin bl. a. på grund av offentliga monopol och regleringar. Ekonomins funktionsätt försämras av de avsevärda s. k. skattekilarna.

Mycket pekar nu på att den lyckosamma internationella konjunkturutvecklingen kommer att mattas framöver. Det kan vara slut på den utifrån kommande draghjälp.

Oron på de finansiella marknaderna runtom i världen skapar osäkerhet och dämpar såväl investeringar som konsumtion. Oljepriserna föll kraftigt under 1986 men den instabila politiska situationen i Persiska viken gör att ett fortsatt oljeprisfall är mindre troligt. Utvecklingen av dollarn liksom de internationella räntorna är osäker. Många väntar fortsatt dollarfall, andra stigande amerikanska räntor. De tre ekonomiska stormakterna USA, Japan och Västtyskland har inte deklarerat några definitiva avsikter att dämpa en internationell konjunkturavmattning. OECD har efter den senaste börsutvecklingen reviderat ned sin prognos för BNP-tillväxten 1988 med ca 0,5 procentenheter.

Den internationella inflationen är emellertid fortfarande låg. Lönekostnadsökningarna i våra viktigaste konkurrentländer har varit små. Den underliggande inflationstakten, dvs. prisökningarna bortsett från tillfälliga fluktuationer i oljepriset, ligger enligt de flesta bedömningar runt 3,5 %. I Västtyskland är prisökningstakten för närvarande mindre än 1 %.

Förutom att de internationella faktorer som hjälpt till att dämpa den inhemska inflationen (dvs. oljeprisfallet och dollarfallet) nu minskar i betydelse, drivs de inhemska prisökningarna på av det höga kapacitetsutnyttjandet i stora delar av svensk industri.

Regeringens förslag

Vid riksmötets början ville folkpartiet väcka en motion med förslag till ekonomisk-politiska åtgärder för att förbättra förutsättningarna för 1988 års avtalsrörelse. Socialdemokraterna liksom de andra partierna avvisade detta med motiveringen att det ekonomiska läget inte förändrats så mycket under sommaren och hösten att det gav motionsrätt. Vi konstaterar nu att regeringen uppenbarligen insett att vi hade rätt eftersom den nu aktuella propositionens viktigaste syfte är att dämpa kostnadsökningarna framöver.

Sparstimulanser

Regeringen vill stimulera hushållens sparande, vilket är bra. De sparstimulanser som föreslås har i första hand som syfte att hindra att de betydande sparbelopp som frigörs ur skattesparandet och andra bundna sparformer efter årsskiftet används till konsumtion. Extrainsättningar tillåts i allemanssparandet medan ytterligare förslag om ungdomssparande för bostadsändamål utlovas senare.

Vi delar regeringens uppfattning att det är viktigt att stimulera ungdomars regelbundna sparande för bl. a. bostadsändamål. Vi vill emellertid åter framhålla vikten av att sådant sparande behandlas skattemässigt lika oavsett hos vilken organisation eller i vilken form det sker. Vi anser därför att det är angeläget att införa skattefrihet för ränta på ungdomars bostadssparande i bank, så som redan tillåts för sparande i HSB och Riksbyggen. Den normala kundrelation som finns i vanligt banksparande bibehålls härigenom. I allemanssparandet saknas detta då bankerna inte får behålla de medel som sparas inom allemanssparandet.

Folkpartiet har vid ett flertal tillfällen föreslagit att ideella gåvor inom vissa ramar skall vara avdragsgilla. Vi noterar med tillfredsställelse att regeringen nu vill gå en liten bit i den riktningen, genom att tillåta skattefrihet för avkastning på ideellt sparande. Som regeringens förslag presenteras kan emellertid den som vill ha kvar sitt vanliga allemanskonto, och fortsätta med sina månatliga avsättningar dit, inte därutöver öppna ett ideellt allemansparkonto. Utdelningen till de ideella organisationerna begränsas i propositionen till 2 % av förmögenhetsmassan.

Vi föreslår att den som är berättigad att delta i allemanssparandet ges möjlighet att ha både ett vanligt allemanskonto och ett ideellt allemanskonto med högsta sparbelopp 800 kr. per månad på vardera kontot. Dessutom

anser vi att utdelningen från det ideella sparkontot till den ideella organisationen skall fastställas till halva diskontot, dvs. för närvarande 3,75 %. Dessa båda förändringar skulle enligt vår bedömning skapa ett betydligt större intresse för den ökning av det personliga sparandet som vi ser som mycket angelägen.

Det bör ankomma på utskottet att utforma vederbörlig lagtext.

Begränsningar på byggmarknaden

Förhållandena på byggmarknaden anses motivera åtgärder för att dämpa överhettningen och minska de regionala obalanserna. Regeringen vill införa ytterligare regleringar på en redan genomreglerad och därför svåröverskådlig marknad. Bl. a. föreslås nya ramar för beslut om bostadslån för ombyggnad i vissa storstadsområden.

Folkpartiet ställer sig avvisande till hela tekniken med ram begränsningar. För att uppnå de önskade resultaten vore det bättre att sänka räntebidragen för ombyggnad. I övrigt vill vi hänvisa till vår motion om bostadspolitik 1986/87:Bo258.

Investeringsfonderna

Regeringen har i proposition 1987/88:51 föreslagit att inbetalningskvoten för företagens investeringsfonder skall höjas till 100%. I den nu aktuella propositionen meddelas att fonderna frisläpps utanför stödområdet, men endast för investeringar i bättre miljö. Folkpartiet vill i stället släppa investeringsfonderna helt fria. Vi hänvisar till vår motion om investeringsfonderna med anledning av ovannämnda proposition.

Uteblivna höjningar av arbetsgivaravgifterna

Regeringens politik har varit märkligt ryckig i denna fråga. I januari beslutades om höjning. I april sades att höjningen skulle tas tillbaka förutsatt att rimliga avtal slöts. I november tas höjningen tillbaka, trots att inga sådana avtal slutits som var villkoret ett halvår tidigare!

Det är utomordentligt otillfredsställande att regeringen på detta sätt byter åsikt och därigenom förändrar förutsättningarna för avtalsrörelsen.

När folkpartiet ville motionera om den ekonomiska politiken i samband med riksmötets öppnande och bl. a. föreslåg att arbetsgivaravgiftshöjningen skulle tas tillbaka avvisades vår begäran att presentera en sådan motion. Motiveringen var att det ekonomiska läget inte var sådant att några nya ekonomisk-politiska åtgärder behövdes. En månad senare föreslår regeringen samma sak som vi. Den allmänna löneavgiften skall nu sänkas så att uttaget av arbetsgivaravgifter blir oförändrat för 1988, och faktiskt något lägre än för närvarande för egenföretagare.

Regeringen för i denna fråga kvartalspolitik. Vi noterar dock med tillfredsställelse att höjningen nu definitivt inte blir av.

Regeringen föreslår också att ATP-avgiften höjs med 0,4 procentenheter. Även denna höjning kompenseras av en lika stor sänkning av den allmänna löneavgiften. Vi har inget att invända mot denna omfördelning.

Vi stödde i våras regeringens förslag om s. k. cash limits för de statliga lönekostnadsökningarna. Samtidigt påpekade vi att om sådana effektiviseringar skall kunna ske som minskar risken för försämringar i servicen på viktiga områden måste förändringar stimuleras. Vi pekade på organisationsförändringar inom den offentliga sektorn liksom förändringar genom ökad konkurrens genom extern upphandling och enskilda alternativ. Detta resonemang är givetvis fortfarande giltigt. Samtidigt vill vi påpeka att ett ökat budgetansvar hos verk och myndigheter självfallet måste kunna innebära att löneökningar kompenseras av andra kostnadsminskningar, t. ex. genom en ökad datorisering.

När förslaget om cash limits först fördes fram i kompletteringspropositionen nämndes ingen siffra för löneökningarna men den nivå som refererades från långtidsutredningen var 3 %. Detta var också den nivå som angavs som "riktmärke" i propositionen om den ekonomiska politiken på medellång sikt för en dryg månad sedan.

Regeringen preciserar nu lönekostnadsökningen för den statliga sektorn till 4 %. Därutöver har sagts att följsamhetsbestämmelserna i 1986–1987 års avtal eventuellt kan motivera en ytterligare ökning på 1–2 %.

Vi betraktar denna ombytlighet i regeringens politik som mycket olycklig. Regeringen har flera gånger tidigare på liknande sätt inför och under avtalsförhandlingarna ändrat sina besked till arbetsmarknadens parter. Det är vår bestämda uppfattning att regeringen i förväg måste precisera förutsättningarna för avtalsrörelsen och därefter undvika att ge nya signaler om ändrade förutsättningar. Parterna skall sedan sköta förhandlingarna. Detta bör ges regeringen till känna.

Förslaget om cash limits är ett vällovt försök, som vi stödjer. Som framgår nedan är det emellertid vår bedömning att det svårligen kan väntas resultera i någon reallöneökning för löntagarna om det inte kan kompletteras med lägre marginalskatter.

Utökad omsättningskatt på värdepapper

På denna punkt utlovas att ett förslag skall utarbetas och presenteras senare. Vad som nu finns är en departementspromemoria som skickats ut på remiss. I denna promemoria liksom i den nu aktuella propositionen saknas helt några motiv för den "reform" som är beteckningen på omsättningskatten på penningmarknaden.

Folkpartiet anser att den s. k. valpskatten inte skall genomföras. Den kommer att störa penningmarknadens funktionssätt, och det har inte kunnat visas att den skulle medverka till mindre svängningar på marknaden. Enligt vår uppfattning kommer erfarenheterna av raset på aktiebörsen att ha en betydligt mer återhållande verkan än införandet av en störande skatt.

Regeringen har tidigare lovat att skattetrycket skall förbli i stort sett oförändrat. Den s. k. valpskatten blir ytterligare ett exempel på att de löftena inte är värda någonting.

När det nu finns risk att konjunkturen åter vänder nedåt står den svenska ekonomin inte så väl rustad som vore önskvärt. Kraven på den ekonomiska politiken skärps ytterligare. Folkpartiet har tidigare föreslagit åtgärder för att underlätta den kommande avtalsrörelsen.

För det första ville vi att regeringen skulle ta tillbaka beslutet om att höja arbetsgivaravgiften för att göra förhandlingsutrymmet så stort som möjligt för parterna. På denna punkt har regeringen, efter ett visst velande fram och tillbaka, nu äntligen gått oss till mötes.

Därutöver ansåg och anser vi att marginalskatterna måste sänkas. En marginalskattesänkning skulle öka utrymmet och ha gynnsamma effekter på avtalsförhandlingarna. Vi föreslår därför att marginalskatten sänks med 3 procentenheter för alla inkomster över 80 000 kr., dvs. för praktiskt taget alla heltidsarbetande.

Regeringen har i direktiven till utredningen om reformerad inkomstbeskattning klarsynt argumenterat för de gynnsamma effekter på avtalsförhandlingarna som följer av sänkta marginalskatter. Vi instämmer till fullo i denna analys och anser att den är lika giltig 1988 som 1991 eller senare. Vi kan också konstatera att LO:s ordförande Stig Malm nyligen tycks ha kommit till insikt om de höga marginalskatternas negativa inverkan på löntagarnas löneökning efter skatt.

Det blir knappast någon reallöneökning, än mindre efter skatt, om den nominella löneökningen är 4% och priserna stiger med ca 5%. För att löntagarna skall få reallöneökning efter skatt krävs under sådana omständigheter nominella ökningarna som ligger på ungefär samma nivå som för innevarande år, vilket är för högt. Med de marginalskattesänkningar folkpartiet föreslår blir det däremot reallöneökning efter skatt även med en låg nominell kostnadsökning.

Vi föreslår också att riksdagen upphäver det tidigare beslutet att belägga avsättningar till företagsanknutna andel-i-vinst-system med arbetsgivaravgifter. Bortsett från de andra fördelar sådana system för med sig, bidrar de också till en ökad förståelse hos de anställda för vinster i företagen. När de anställda vet att de får del i den vinst som kan uppstå blir behovet att i förväg i löneförhandlingarna ta ut denna eventuella vinst mindre. Även löneglidningen dämpas om de anställda får andel i vinsten.

För övrigt vill vi hänvisa till folkpartiets partimotion om den ekonomiska politiken på medellång sikt för en mera utförlig diskussion av nödvändiga åtgärder.

Den skattesänkning vi föreslår innebär minskade statsinkomster på knappt 5 miljarder kronor utöver regeringens förslag. När vi i januari i år lade fram samma förslag om sänkta marginalskatter för 1988 föreslog vi samtidigt att intäktsbortfallet skulle kompenseras genom bl. a. vissa besparingar. Vad som därefter har skett är emellertid en oväntad och ovälkommen skärpning av skattetrycket, bl. a. genom att inkomsterna har stigit mer än väntat. Det otillräckliga inflationsskyddet under 1987 och inför 1988 innebär en real skattehöjning, som vi anser skall återtassas.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställer vi

1. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som redovisas i motionen.
2. att riksdagen beslutar om de ytterligare förbättringar av s. k. ideellt sparande som föreslagits i motionen.
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ytterligare regleringar på byggmarknaden,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lägre räntebidrag för ombyggnadslån.
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statens agerande inför och under avtalsförhandlingarna.
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avvisande av en utvidgning av omsättningsskatten på värdepapper.
7. att riksdagen beslutar anta följande ändring i 10 § lagen om statlig inkomstskatt:

Nuvarande lydelse

1 mom. För fysiska personer och dödsbon beräknas grundbelopp och tilläggsbelopp enligt följande.

Grundbeloppet utgör 100 kronor samt:

när beskattningsbar inkomst inte överstiger 7 basenheter:

5 procent av den beskattningsbara inkomsten;

när beskattningsbar inkomst överstiger 7 basenheter:

grundbeloppet för 7 basenheter och 20 procent av återstoden.

Tilläggsbeloppet utgör:

när underlaget för tilläggsbelopp enligt 3 mom. inte överstiger 19 basenheter:

14 procent av den del av underlaget som överstiger 14 basenheter;

när underlaget överstiger 19 basenheter:

tilläggsbeloppet för 19 basenheter och 25 procent av återstoden.

Föreslagen lydelse

1 mom. För fysiska personer och dödsbon beräknas grundbelopp och tilläggsbelopp enligt följande.

Grundbeloppet utgör 100 kronor samt:

när beskattningsbar inkomst inte överstiger 7 basenheter:

5 procent av den beskattningsbara inkomsten;

när beskattningsbar inkomst överstiger 7 basenheter:

grundbeloppet för 7 basenheter och 17 procent av återstoden.

Tilläggsbeloppet utgör:

när underlaget för tilläggsbelopp enligt 3 mom. inte överstiger 19 basenheter:

14 procent av den del av underlaget som överstiger 14 basenheter;

när underlaget överstiger 19 basenheter:

tilläggsbeloppet för 19 basenheter och 25 procent av återstoden.

8. att riksdagen beslutar upphäva beslutet att belägga avsättningar till vinstandelssystem med arbetsgivaravgifter, vilket innebär återgång till den lagtext som gällde före beslutet under föregående riksmöte.

Stockholm den 25 november 1987

Mot. 1987/88

F11

Bengt Westerberg (fp)

Ingemar Eliasson (fp)

Karin Ahrlund (fp)

Jan-Erik Wikström (fp)

Kerstin Ekman (fp)

Anne Wibble (fp)